

Teema 2. Sama jää on peittänyt meidät

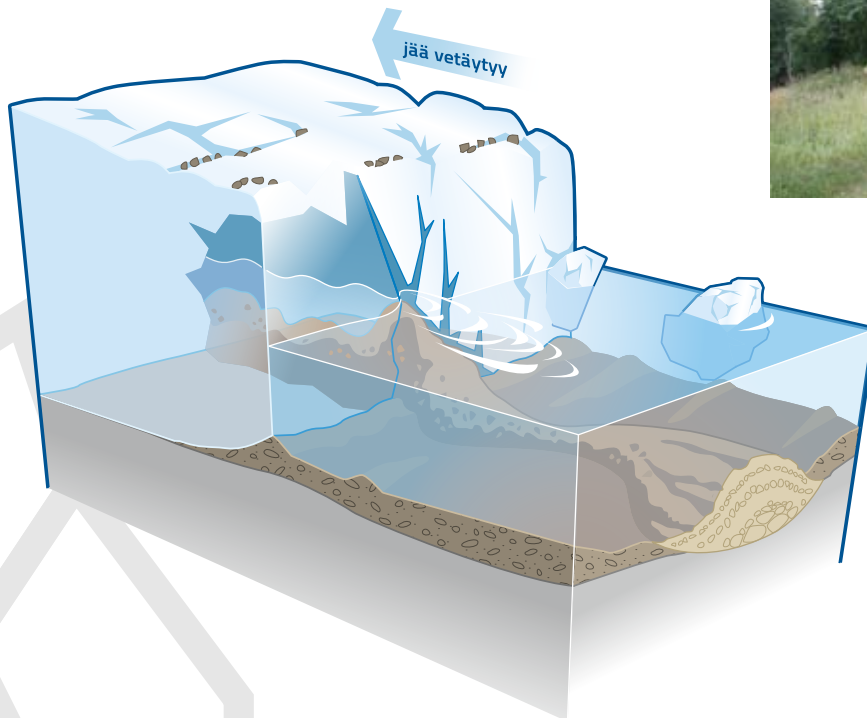
FAKTAT J8. Harjut

Harju tai soraharju on pitkä selänne, joka koostuu pyörityneistä kivistä, sorasta ja hiekasta. Se on muodostunut sulavesisedimentin kulkeutuessa jäätikköjokea (tunnelia) pitkin jäätikön alla. Harjut voivat joskus olla jopa useiden satojen kilometrien pituisia. Niiden korkeus vaihtelee muutamasta metristä yli 100 metriin. Maa-aines harjun sisällä on hyvin kerrostunutta siten, että karkeampi aines on pohjalla ja hienempi ylemmissä kerroksissa. Kivet ovat enemmän tai vähemmän pyörityneitä. Harjut kulkevat yleensä jään vetäytymissuunnan mukaisesti pääasiassa pohjoisesta etelään.

Virtausnopeus voi olla hyvinkin suuri jäätikköjokitunnelissa, ja kerrostunut aines on sen vuoksi hyvin karkeaa. Jäätunnelin seinämät säätelevät harjun kerrostumista. Jään sulaessa sen reuna siirtyy ylävirtaan ja sen sivut sortuvat, jolloin harju saa jyrkäranteisen muotonsa.

Harjuista on olemassa kaksi perustyyppiä sen mukaan, aukesiko jäätikköjokitunneli aikanaan vedenpinnan päälle vai alle. Veden alla muodostuneet harjut ovat usein muodoiltaan pehmeämpiä, koska vesi on syövyttänyt niitä ja niihin on myös kerrostunut hienompaa sedimenttiä. Korkeimman rantaviivan yläpuolelle muodostuneet harjut ovat profiililtaan jyrkempiä ns. "pitkittäisharjuja".

Harjut ovat tärkeä luonnonvara, jota ihmiset ovat jo kauan hyödyntäneet. Harjuilta löytyy runsaasti todisteita asutuksesta ja vanhoista teistä. Nykypäivänä harjuja käytetään juomaveden takia ja soranottoaikkoina. Ne ovat myös tärkeä osa maisemakuvaamme.

Jäätikköjoen mukana kulkeutunut maa-aines kerrostuu jään alla, ensin karkeampi ja sitten hienempi aines. Tunnelin suuaukolla aines ryöpsähtää ulospäin, koska suojaavia jääseinämiä ei enää ole.